

Europa Liit

EUROOPA LUGU SÕJAST RAHUNI

NOBELI RAHUPREEMIA® ÜLEANDMINE EUROOPA LIIDULE

Euroopa Ülemkogu eesistuja Herman Van Rompuy
& Euroopa Komisjoni presidendi José Manuel Durão Barroso

OSLO, 10 DETSEMBER 2012

Euroopa Ülemkogu eesistuja Herman Van Rompuy kõne

Teie Majesteetid, teie kuninglikud kõrgused, riigi- ja valitsusjuhid, austatud Norra Nobeli komitee liikmed, ekstsellentsid, daamid ja härrad!

Seisame alandlikult ja tänulikult Teie ees, et võtta Euroopa Liidu nimel vastu rahupreemia.

Praegusel ebakindlal ajal tuletab see päev kogu Euroopas ja maailmas inimestele meelde liidu põhieesmärki: tugevdada vendlust Euroopa rahvaste vahel praegu ja tulevikus.

See on meie töö siin ja praegu.

See oli meie vanemate põlvkondade töö.

Ja seda tööd jätkavad meie nooremad põlvkonnad.

Täna siin Oslos soovin avaldada austust kõigile eurooplastele, kes on unistanud endaga rahujalal olevast Euroopast, ja kõigile nendele, kes seda unistust päev-päevalt ellu viivad.

See auhind kuulub neile.

Sõda on sama vana kui Euroopa. Euroopas on odade ja mõõkade, kahurite ja püsside, kaevikute ja tankide jälgi.

Sõdade tragöödia suuruse on tabavalt sõnastanud Herodotos juba 25 sajandit tagasi: „Rahuajal matavad pojad oma isasid. Sõjaajal matavad isad oma poegi.”

Kuid pärast seda, kui meid on laastanud kaks kohutavat sõda, mis haarasid kaasa ka kogu maailma, on Euroopasse ometi saabunud püsiv rahu.

Nendel hallidel päevadel olid Euroopa linnad varemeis ning paljude südameid täitis lein ja meelekibedus. Kui raske näis toona „tunda taas neid lihtsaid rõõme ja lootusi, mis muudavad elu elamisväärseks,” nagu ütles Winston Churchill.

Olles sündinud Belgias kohe pärast sõda, olen selliseid lugusid palju kuulnud.

Mu vanaema rääkis suurest sõjast.

1940. aastal sunniti mu toona 17aastast isa kaevama endale hauda. Ta pääses põgenema, muidu ei seisaks ma täna siin teie ees.

Euroopa Liidu asutajad unistasid äärmiselt julgelt ja eeldasid, et lõputust vägivalla ja kättemaksuiha nõiaringist on võimalik välja murda ning üles ehitada helgem tulevik. Kujutlusvõimel võib olla suur jõud!

Võimalik, et rahu oleks Euroopasse saabunud ka ilma Euroopa Liiduta. Võib-olla. Seda ei saa me kunagi teada. Kuid selle kvaliteet ei oleks kunagi olnud see, mis praegu. Ma pean silmas kestvat rahu, mitte jäist relvarahu.

Minu jaoks muudab praeguse rahu eriliseks leppimine.

Nagu elus, nii ka poliitikas on leppimine üks raskemaid ülesandeid. See nõuab enam kui andestamist ja unustamist või lihtsalt uue lehekülje keeramist.

4

Kui vaid mõelda sellele, mida Prantsusmaa ja Saksamaa olid läbi elanud ... Ning siis astuda selline samm – sõlmida sõprusleping... Iga kord, kui kuulen sõnu Freundschaft, Amitié, olen liigutatud. Need on väga isiklikud sõnad, mis ei kuulu rahvaste vahelistesse lepingutesse. Kuid tahe lasta ajalool mitte korduda ja teha midagi radikaalselt uut oli nii tugev, et need sõnad tuli leida.

Inimestele kõlas Euroopa lubadusena ja võrdus lootusega.

Kui Konrad Adenauer sõitis 1951. aastal Pariisi, et sõlmida Euroopa Sõe- ja Terasühenduse asutamisleping, ootas teda ühel õhtul hotellis kingitus. See oli medal Croix de Guerre, mis oli kuulunud ühele Prantsuse sõdurile. Tema üliõpilasest tütar oli medali koos kirjakesega toonud leppimise ja lootuse märgiks.

Minu silme eest jookseb veel läbi palju pilte.

Kuue riigi juhid koos igaveses linnas Roomas, et astuda uude tulevikku.

Willy Brandt põlvitamas Varsavis.

Gdanski sadamatöölised laevatehase väravate ees.

Mitterrand ja Kohl käsikäes.

Kaks miljonit inimest seismas Tallinna, Riia ja Vilniust ühendavas inimketis 1989. aastal.

Need hetked olid Euroopale tervendava mõjuga.

Kuid vaid sümboolsed žestid üksi rahu ei kindlusta.

Siin tuleb mängu Euroopa Liidu nn salarelv: huvide sidumine nii tugevalt, et sõja pidamine muutub praktiliselt võimatuks. Teeme seda pidevate läbirääkimiste kaudu, kaasates üha enam teemasid ja riike. Jean Monnet' kuldne reegel kõlas järgmiselt: “Mieux vaut se disputer autour d'une table que sur un champ de bataille” (Peame pigem tuliseid lahinguid läbirääkimiste laua taga kui lahinguväljal).

“ Inimestele kõlas Euroopa lubadusena ja võrdus lootusega. ”

Kui ma peaksin seda selgitama Alfred Nobelile, teeksin seda nii: mitte ainult rahukonverents, vaid igavene rahukonverents!

Möönan, et mõned aspektid võivad tunduda kummalised mitte ainult kõrvalseisjale: sisemaariikide ministrid pidamas tuliseid arutelusid kalakvootide üle või Skandinaaviast pärit europarlamendisaadikud vaidlemas oliiviõli hinna üle.

Euroopa Liit valdab täiuslikult kompromisside tegemise kõrget kunsti. Puudub võidujoovastus või kaotusekibedus – kõik riigid väljuvad läbirääkimistelt võitjatena. Igav poliitika on selle eest vaid tühine hind maksta...

Daamid ja härrad!

See lahendus töötas!

Praegu on rahu enesestmõistetav.

Sõda on muutunud mõeldamatuks.

Mõeldamatu aga ei tähenda võimatut.

Seepärast oleme täna kogunenud siia.

Euroopa peab täitma oma lubadust rahu säilitada.

Usun, et see on endiselt meie liidu esmane eesmärk.

Kuid kodanike veenmiseks sellest lubadusest üksi enam ei piisa. Mõnes mõttes on see on hea: mälestused sõjast hakkavad vaikselt kustuma.

Kuid kahjuks mitte kõikjal.

Nõukogude ülemvõim Ida-Euroopas lõppes vaid kaks kümnendit tagasi.

Balkani kohutavad veresaunad leidsid aset varsti pärast seda. Srebrenica lahingute ajal sündinud lapsed saavad järgmisel aastal alles 18aastaseks.

Kuid neil on ka väikeseid õdesid ja vendi, kes on sündinud juba pärast sõda: nad on päris esimene Euroopa sõjajärgne generatsioon. See peab nii ka jääma.

Austatud presidendid ja peaministrid, ekstsellentsid!

Kus varem oli sõda, valitseb nüüd rahu. Kuid meie ees seisab veel üks ajalooline ülesanne: hoida rahu seal, kus juba on rahu. Ajalugu ei ole romaan, mille kaane me võime pärast õnnelikku lõppu sulgeda: vastutame täielikult selle eest, mis tulevik toob.

See ei saa selgem olla kui täna, kui meid on tabanud viimase kahe põlvkonna kõige hullem majanduskriis, mis on seadnud inimesed raskesse olukorda ja pannud meie liidu poliitilised sidemed proovile.

“Praegu on rahu enesestmõistetav. Sõda on muutunud mõeldamatuks. Euroopa peab täitma oma lubadust rahu säilitada.”

Kindlasti ei ole Euroopale mõeldes rahu esimene asi, mis turgatab pähe lapsevanemale, kes üritab ots-otsaga kokku tulla, koondatud töötajale või tudengile, kes kardab, et ükskõik kui kõvasti ta ka ei üritaks, ei õnnestu tal pärast õpingute lõpetamist tööd leida...

Kui meie ühiskonna sellised nurgakivid nagu heaolu ja tööhõive satuvad ohtu, on loomulik, et südamed muutuvad kalgiks ja huvid kitsamaks ning pead tõstavad taas juba unustatud etteheited ja stereotüübid. Mõni võib kahtluse alla seda mitte ainult ühisotsused, vaid ka ühise otsustamise kui sellise.

Meil küll tuleb säilitada mõõdutunne – vastastikused pinged iseenesest ei vii meid tagasi tumedasse minevikku –, kuid Euroopa seisab praegu silmitsi tõelise katsumusega.

Kasutades Abraham Lincolni sõnu, mis on pärit ühest varasemast katsumuste perioodist, tuleb täna hinnata seda, „kas see liit või mis tahes muu liit, mis on sel viisil ja selleks otstarbeks loodud, suudab kaua vastu pidada“.

Meie teod räägivad enda eest ning oleme veendunud, et saame hakkama.

Töötame kõvasti selle nimel, et ületada raskused ning taastada majanduskasv ja töökohad.

Selleks on loomulikult ka tungiv vajadus. Kuid me juhime ka tahtest jääda oma saatuse peremeheks, ühtekuuluvustundest ja sajandite jooksul kasvanud Euroopa ideest.

Nähes täna nii paljude Euroopa liidrite kohalolekut, olen veendunud, et me väljume kriisist koos ja tugevamana. Vaid koos oleme tugevad, et kaitsta oma huvisid ja edendada oma väärtusi.

“ Ich bin ein Europäer.
Je suis fier d’être européen.
Uhke on olla eurooplane. ”

Me kõik töötame selle nimel, et meie tänastele ja homsetele lastele jääks parem Euroopa. Võib-olla hiljem vaadatakse korraks tagasi ja kinnitatakse, et see põlvkond, meie põlvkond pidas Euroopa lubadust.

Tänased noored elavad juba uues maailmas. Nende jaoks on Euroopa igapäevane reaalsus, mitte kohustus istuda teistega samas paadis. Nende jaoks on tegemist rikkusega, kui nad saavad vabalt reisida ning jagada ja kujundada Euroopat, oma kogemusi ja tulevikku.

Ekstsellentsid, daamid ja härrad!

Euroopal, mis tõusis tuhest 1945. aastal ja mis ühendati taas 1989. aastal, on hea võime ajaga kaasas käia. Järgmised põlvkonnad peavad meie ühist ettevõtmist edasi viima. Loodan, et nad võtavad selle vastutuse uhkusega. Samuti soovin, et ka nemad võiksid ühel päeval sarnaselt meiega kinnitada: Ich bin ein Europäer. Je suis fier d’être européen. Uhke on olla eurooplane.

Euroopa Komisjoni presidendi José Manuel Durão Barroso kõne

Teie Majesteetid, ekstsellentsid, daamid ja härrad!

„Rahu ei ole pelgalt sõja puudumine, see on hüve,“ kirjutas Spinoza (Pax enim non belli privatio, sed virtus est). Ta lisas, et „see on ka meeleseisund, heasoovlikkus, kindlustunne ja õiglus“.

Tõeline rahu on võimalik vaid siis, kui inimestel on kindlustunne, nad on oma poliitilise süsteemiga rahul ja veendunud, et nende põhiõigusi austatakse.

Euroopa Liit ei tähenda vaid rahu rahvaste vahel. Poliitilise projektina kannab liit teatavat meeleseisundit, millele Spinoza viitas. Väärtuste kandjana kannab ta edasi ka vabaduse ja õigluse visiooni. Ma mäletan väga elavalt 1974. aastat, kui liikusin koos rahvamassiga Portugalis Lissaboni tänavatel, et tähistada demokraatlikku revolutsiooni ja vabadust. Samasugust rõõmujoovastust tundis ka Hispaania ja Kreeka sama põlvkond. Hiljem kordus see Kesk- ja Ida-Euroopas ning Balti riikides, kui nad taas iseseisvaks said. Mitu eurooplaste põlvkonda on ikka ja jälle kinnitanud, et valides Euroopa, valisid nad ka vabaduse.

Ma ei unusta kunagi Rostropovitšit, kes mängis Bachi langenud Berliini müüri ääres. See kujukund tuletab maailmale meelde, et vaid tänu vabadusele ja demokraatiale oli võimalik varasem ülekohus heastada ja Euroopa taas ühendada. Meie kõigi jaoks oli Euroopa Liiduga ühinemine oluline meie riikide demokraatia tugevdamiseks, sest Euroopa Liit seisab vankumatult iga üksikisiku ja inimväärikuse eest, austab erinevusi, kuid loob seejuures ühtsustunde. Karol Wojtilat tsiteerides hakkas Euroopa lõpuks hingama mõlema kopsuga. Euroopa Liidust on saanud meie ühine kodu ehk „meie kodumaade kodumaa,“ nagu seda on väljendanud Vaclav Havel.

Euroopa Liit on midagi enam kui vaid riikide liit. See on uus õiguskord, mis ei põhine riikidevahelise võimu tasakaalul, vaid liikmesriikide vabal tahtel võimu jagada.

“ Euroopa Liit on midagi enam kui vaid riikide liit. See on uus õiguskord, mis ei põhine riikidevahelise võimu tasakaalul, vaid liikmesriikide vabal tahtel võimu jagada. ”

Teekond alates terase ja söe kaevandamisest kuni sisepiiride kaotamiseni, kuuest liikmesriigist 28ni – sest peagi ühineb meiega Horvaatia – on olnud muljetavaldav ja mille tulemuseks on „rahvaste üha tihedam liit“. Meie ühtsuse kõige nähtavam sümbol on meie taskus: euro, Euroopa Liidu ühisraha. Me hoiame seda.

Teie Ekstsellentsid, daamid ja härrad!

Rahu ei sõltu vaid inimeste heast tahtest. Lisaks on vaja õigusakte, ühiseid huvisid ja reaalselt tulevikutunnetust.

Euroopa Liidu asutajate geniaalsus seisnes selle mõistmises, et rahu tagamiseks 20. sajandi Euroopas tuleb mõelda rahvusriigist kaugemale.

Nagu ütles Euroopa Komisjoni esimene president Walter Hallstein: “Das System der Nationalstaaten hat den wichtigsten Test des 20. Jahrhunderts nicht bestanden” (Suveräänsete rahvusriikide süsteem ei suutnud toime tulla 20. sajandi kõige tähtsama katsumusega). Ja lisas, et see süsteem näitas kahe maailmasõja kaudu, et ei suuda rahu tagada).

Euroopa projekti unikaalsus seisneb ka demokraatlike riikide legitiimsuse ja riikideüleste institutsioonide – Euroopa Komisjoni ja Euroopa Kohtu – legitiimsuse kombineerimises. Euroopa huvisid edendavad riikideülesed institutsioonid kaitsevad Euroopa ühiseid väärtusi ja muudavad ühise tuleviku reaalsuseks. Lisaks Euroopa Ülemkogule, kus on esindatud liikmesriikide valitsused, oleme aastate jooksul välja arendanud ainulaadse riikideülese demokraatia, mida sümboliseerib otse valitav Euroopa Parlament.

Meie Euroopa ühtsuse püüe ei ole perfektne kunstiteos, see on alles töös ning nõuab pidevat ja hoolikat viimistlemist. See ei ole eesmärk iseeneses, vaid vahend suuremate eesmärkide saavutamiseks.

See on nii mõneski mõttes püüdlus sellise üleilmse korra poole, mille puhul ühtede võit ei pea tingimata tulema teiste arvelt ja kus ühistest normidest kinnipidamine on universaalsete väärtuste teenistuses.

Seepärast on Euroopa Liit kogu maailmas paljudele inspiratsiooniallikaks vaatamata sellele, et tal on ka teatavaid puudusi.

Inspireerib see, et ühe piirkonna probleemid võivad erineda küll teise omast, kuid oma olemuselt on nad samad.

“Meie Euroopa ühtsuse püüe ei ole perfektne kunstiteos, see on alles töös ning nõuab pidevat ja hoolikat viimistlemist. See ei ole eesmärk iseeneses, vaid vahend suuremate eesmärkide saavutamiseks.”

Me kõik elame samal planeedil. Sellised probleemid nagu vaesus, organiseeritud kuritegevus, terrorism ja kliimamuutus ei tunne riigipiire. Meil on samad püüdlused ja üldised väärtused, mis on leidnud üha enam järgijaid paljudes riikides üle kogu maailma. Iga inimolend on ainulaadne, “l’irréductible humain”. Oleme osa inimkonnast, olenemata rahvusest või maailmajaost.

Jean Monnet lõpetas oma memuaarid järgmiste sõnadega: “Les nations souveraines du passé ne sont plus le cadre où peuvent se résoudre les problèmes du présent. Et la communauté elle-même n’est qu’une étape vers les formes d’organisation du monde de demain.” (Mineviku suveräänsed rahvusriigid ei suuda praeguseid probleeme enam lahendada. [Euroopa] Ühendus ise on vaid etapp, mis tuleb läbida maailma korraldamiseks tulevikus).

Föderaalne ja kosmopoliitne visioon on suurim panus, mille Euroopa Liit võib sündiva üleilmse korra heaks anda.

Teie Ekstsellentsid, daamid ja härrad!

Euroopa Liidu tegevust maailmas mõjutavad suurel määral läbielatud traagilised kogemused: marurahvuslus, sõjad ja holokausti õudused. Meid kannustab soov vältida samade vigade kordumist.

Sellest lähtub meie mitmepoolne lähenemisviis üleilmastumisele, mis rajaneb ülemaailmsel solidaarsusel ja vastutusel.

Just see inspireeribki meie naaberriike ja rahvusvahelisi partnereid Kaug-Idast Aasiani ning Aafrikast Ameerikani. Oleme väljendanud oma suhtumist surmanuhtlusesse ja toetust rahvusvahelisele õigusele, mille kandjaks on Rahvusvaheline Kohus ja Rahvusvaheline Kriminaalkohus.

See ajendab meid võtma juhtivat rolli võitluses kliimamuutuse vastu ning tegelema toiduainetega kindlustatuse ja energiavarustuse kindlusega.

See on meie desarmeerimise ja tuumarelva leviku peatamise poliitika osa.

Maailmajaona, mis on pidanud laastavaid sõdasid, aga ka üles ehitanud maailma ühe tugevama majanduse ja edumeelseimad sotsiaalsüsteemid, ning olles üks maailma suurematest abiandjatest, on meil eriline vastutus miljonite abi vajavate inimeste ees.

21. sajandil on vastuvõetamatu näha vanemaid, kes on võimetud aitama oma surevat last, sest puudub elementaarne arstiabi, emasid, kes on sunnitud päev läbi toitu ja joogivett otsima, ning poisse ja tüdrukuid, kes on ilma jäetud lapsepõlvest, sest nad peavad enneaegselt täiskasvanuks saama.

“Rahvaste ühendusena, kes on lõpetanud sõja ja võidelnud totalitaarse režiimi vastu, seisame alati nende kõrval, kes on alles rahu ja inimväärikuse otsinguil.”

Rahvaste ühendusena, kes on lõpetanud sõja ja võidelnud totalitaarse režiimi vastu, seisame alati nende kõrval, kes on alles rahu ja inimväärikuse otsinguil.

Lubage mul öelda seda just täna siin: praegune olukord Süürias on plekk maailma südametunnistusel ning rahvusvahelisel kogukonnal lasub moraalne kohustus selle probleemiga tegeleda.

Täna tähistatakse ka rahvusvahelist inimõiguste päeva. Seepärast mõtleme rohkem ka kõigi inimõiguste kaitsjate peale, kes seavad ohtu oma elu nende väärtuste kaitsmise nimel, mida me kalliks peame. Nende häält ei vaigista ükski vanglamüür. Ka täna siin saalis on nende häält kuulda.

Samuti mäletame hästi, kui möödunud aastal kutsuti siia samale poodiumile kolm naist, et tunnustada neid naiste kaitsmiseks ja naiste õiguste eest seismiseks peetud vägivallatu võitluse eest. Juba 1957. aasta Rooma lepingus sätestati, et Euroopa Liit rajaneb naiste ja meeste vahelisel võrdsusel, seepärast kaitsemegi naiste õigusi ja toetame nende mõjuvõimu suurendamist kogu maailmas.

Samuti on meie südames kindel koht laste põhiõiguste kaitsmisel, sest nemad on ühiskonna kõige kaitsetumad liikmed ja neist sõltub meie tulevik. Rahumeelse leppimise hea näide on majandusintegratsioon. Aitame välja töötada uusi koostöövorme, mis põhinevad mõttevahetusel, innovatsioonil ja teadustegevusel. Teadus ja kultuur on Euroopa avatuse oluline osa. Need rikkastavad meid isiksusena ning aitavad luua sidemeid väljaspool piire.

Teie Majesteedid, teie kuninglikud kõrgused, riigipead ja valitsusjuhid, Norra Nobeli komitee liikmed, ekstsellentsid, daamid ja härrad!

Olen liigutatud Nobeli rahupreemia määramisest ja leian, et seda seisukohta tuleb väljendada just siin Norras, riigis, mis on teinud ülemaailmse rahu tagamiseks nii palju.

Alfred Nobel tegutses selle nimel, et Euroopas valitseks rahu. Oma testamendi esialgses versioonis võrdsustas ta selle isegi rahvusvahelise rahuga.

See idee kajastub ka Euroopa Liidu asutamisdokumendi, Schumani deklaratsiooni esimestes sõnades:

“La paix mondiale”. Maailmarahu. Ta ütleb, et „rahu ei ole võimalik tagada ilma loominguliste jõupingutusteta, mis on proportsionaalsed rahu ohustavate ohtudega“.

Minu tänane sõnum on: te võite usaldada jõupingutusi, mida teeme rahu, vabaduse, demokraatia ja õiguse püsijäämiseks Euroopas ja maailmas.

Viimase 60 aasta jooksul on Euroopa projekt tõestanud, et eri riikide ja rahvaste ühendamine, samuti erinevuste ületamine „nende“ ja „meie“ vahel on vägagi võimalik.

Täna siin on meie lootus ja soov, et kõigi inimeste hea tahte tulemusena suudab Euroopa Liit ühendada ka maailma.

Aitäh!

© Euroopa Komisjoni

Nobeli rahupreemia pärand: ELi algatus „Rahu lapsed“

2012. aastal sai EL Nobeli rahupreemia® rahu, leppimise, demokraatia ja inimõiguste edendamise eest Euroopas.

EL otsustas preemiaraha pühendada lastele, kellele ei ole antud võimalust üles kasvada keskkonnas, kus valitseb rahu. Ta kahekordistas preemiaraha (930 000 eurot), eraldades kokku 2 miljonit eurot. Selle tulemusena on praeguseks eelmisel aastal välja valitud nelja hädavajaliku haridusprojekti raames kasu saanud üle 28 000 lapse.

Nobeli rahupreemia püsiva poliitilise pärandina ning haridusalase sihtotstarbelise vahendina konfliktipiirkondades jätkab EL asjaomase algatuse edendamist ka järgmistel aastatel. 2013. aastal EL kahekordistas jälle vahendite suurust ning eraldas käimasolevate ja uute projektide toetuseks täiendavad 4 miljonit eurot.

© Euroopa Komisjoni

© Euroopa Komisjoni

© Euroopa Komisjoni

ELi Nobeli rahupreemia veebisait

ELi algatuse „Rahu lapsed” veebisait

#EUglobalplayer
#EUNobel